

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента
Лисенко Олександри Юріївни на дисертаційну роботу
Пугач Віталіни Миколаївни «Формування правової компетентності
майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки»
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Відповідно до законодавства України право на охорону здоров'я є природнім невід'ємним та непорушним щодо кожної людини. Охорона здоров'я розглядається як основний державний та суспільний пріоритет.

Висока соціальна значущість галузі охорони здоров'я обумовлює необхідність налагодження ефективної системи організації та управління нею, що зокрема потребує професійної підготовки кваліфікованих менеджерів.

Необхідно зазначити, що у контексті реформування національної системи охорони здоров'я України, із врахуванням передового досвіду розвинутих країн, суттєвих змін зазнав вектор кадрової політики щодо керівників закладів охорони здоров'я у нашій державі.

Особливої уваги потребує той факт, що фокус в управлінні галуззю зміщується від суто медичних аспектів, до адміністративно-управлінських, правових, соціально-поведінкових та фінансово-економічних. Даний факт, зокрема, відображається у кваліфікаційних вимогах до керівників закладів охорони здоров'я та їх структурних підрозділів, що визначені у Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників Випуск 78 «Охорона здоров'я», затверджену наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 березня 2002 р. №117, адже замість обов'язкової вищої освіти II рівня за ступенем магістра спеціальності галузі знань «Охорона здоров'я» з подальшою післядипломною спеціалізацією зі спеціальності «Організація і управління охороною здоров'я» передбачено опційність вищої освіти II рівня за ступенем магістра спеціальності таких галузей знань, як: «Управління та адміністрування» або «Публічне управління та адміністрування», або «Охорона здоров'я», або «Право», або «Соціальні та поведінкові науки», або «Гуманітарні науки». Таким чином, необхідність формування правової компетентності майбутніх менеджерів закладів охорони здоров'я набуває законодавчого закріплення.

З огляду на вищезазначене, тема дисертаційного дослідження Пугач Віталіни Миколаївни «Формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки» є надзвичайно актуальною та своєчасною.

Варто зазначити, що здобувачка переконливе обґрунтування дисертанткою значущості формування правової компетентності для майбутніх менеджерів охорони здоров'я, зокрема у системі їх фахової підготовки, недостатня теоретична розробленість проблеми та її практичне втілення, повною мірою обумовлюють необхідність дослідження обраної проблеми дослідження (с. 24).

Структура дисертаційної роботи (вступ, три розділи, висновки до розділів та загальні висновки) є логічною, відповідає поставленій меті та забезпечує розкриття змісту дослідження у межах поставлених завдань, а відтак не викликає заперечень.

Науковий апарат дослідження, поданий у вступі дисертації, сформульовано коректно, обґрунтовано актуальність дослідження; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання; подано концепцію дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення дослідження; наведено дані про апробацію й упровадження результатів дослідження; публікації, структуру й обсяг роботи.

В основу концепції дисертації покладено положення, що формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я є невід'ємною складовою їхньої професійної підготовки, особливості якої зумовлені глобальними інтеграційними процесами, сучасними вимогами конкурентного ринку праці до компетентності менеджерів охорони здоров'я, інноваційними освітніми процесами та потребами врахування змісту професійної діяльності у системі вільного ринку економічно розвинених країн.

Провідна ідея концепції дослідження ґрунтується на розумінні правової компетентності як стилю життя в суспільстві та майбутньої професійної діяльності сучасних менеджерів охорони здоров'я на адміністративних і виробничих посадах. Вивчення й аналіз наукових праць з проблем формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки дозволили обґрунтувати методологічний, теоретичний та технологічний концепти, на яких базується провідна ідея дослідження.

Провідна ідея та сформульована концепція дослідження знайшли відображення в загальній гіпотезі дослідження: формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки буде результативною за умови обґрунтування, розроблення та реалізації педагогічних умов (формування системи правових знань, умінь і навичок для їх використання у фаховій діяльності; використання в освітньому процесі професійно-орієнтованих правових задач галузевої спрямованості; використання інформаційно-комунікаційних технологій для вдосконалення фахової підготовки менеджерів охорони здоров'я) відповідно до моделі

формування їхньої правової компетентності в системі фахової підготовки.

Дослідження базується на науково обґрунтованих положеннях про модель формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки як такої, що відображає алгоритм, закономірності та логіку процесу дослідження, результатом якого є сформованість правової компетентності менеджерів охорони здоров'я на необхідному професійному рівні.

Наукові здобутки Пугач В.М. з розв'язання проблеми формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки складають теоретичну та методичну базу для подальших досліджень з проблем розвитку педагогічної науки, професійної підготовки фахівців-економістів. Не викликає сумніву практичне значення результатів рецензованого дисертаційного дослідження, основні положення якого впроваджено в освітній процес Донецького національного університету імені Василя Стуса, Національного університету водного господарства та природокористування, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Хмельницького національного університету, Вінницького національного технічного університету, Уманського національного університету садівництва, Тернопільського національного економічного університету, Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти.

За результатами досліджень дисертанткою було вдосконалено робочі навчальні програми дисциплін «Правознавство», «Цивільне право», «Трудове право», «Господарське право», «Медичне право», «Основи законодавства в сфері охорони здоров'я» для закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку менеджерів закладів охорони здоров'я; навчально-методичні матеріали дисциплін «Правознавство», «Медичне право», що забезпечують формування правової компетентності майбутніх менеджерів закладів охорони здоров'я; видано методичні вказівки, зокрема для самостійного вивчення дисципліни «Екологічне право України»; для викладачів, які проводять практичні заняття з дисципліни «Цивільне право України»; для семінарських занять з дисципліни «Цивільне право України»; до практичних занять з дисципліни «Спадкове право»; для проведення практичних занять з дисципліни «Міжнародне публічне право: основні галузі та інститути» та інше, що підтверджується матеріалами дослідження та документами, поданими в додатках.

Матеріали дисертації можуть бути використані в процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів охорони здоров'я в закладах вищої освіти економічного спрямування з метою: розроблення навчальних програм фахових дисциплін з урахуванням міжпредметних зв'язків в умовах ступеневої освіти;

вдосконалення навчально-методичного забезпечення й урізноманітнення форм навчальної діяльності студентів на основі компетентнісного підходу.

До найбільш вагомих наукових результатів дослідження, отриманих Пугач Віталіною Миколаївною вперше можна віднести:

- теоретично обґрунтовані засади формування правової компетентності майбутніх менеджерів закладів охорони здоров'я в системі фахової підготовки під час реформування медицини в Україні;
- педагогічні умови формування їх правової компетентності, зокрема: формування системи правових знань, умінь і навичок для їх використання у фаховій діяльності;
- використання в освітньому процесі професійно-орієнтованих правових задач галузевої спрямованості;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій для вдосконалення фахової підготовки менеджерів охорони здоров'я;
- спроектовану структурно-функціональну модель формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я, що ґрунтується на використанні таких елементів: цільовий, аналітико-діагностичний, змістовно-операційний та результативно-оцінювальний;
- розроблену методику реалізації педагогічних умов для формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я в системі фахової підготовки на основі застосування європейського освітнього стандарту з підготовки магістра з менеджменту в охороні здоров'я (Masterin Healthcare Management).

Результати дослідження Пугач В.М. належним чином апробовані та впроваджені у діяльність закладів вищої освіти.

Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертації.

Аналіз публікацій засвідчив їхню відповідність вимогам до оприлюднення результатів досліджень. Кількість та види публікацій авторки відповідають пп. 2, п. 2 наказу Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 р. №1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Відзначаючи достатньо високий науковий рівень рецензованого дисертаційного дослідження, самостійність його виконання та завершеність, варто зазначити деякі зауваження та побажання.

1. Авторка ретельно досліджує основні дефініції, що формують правову основу підготовки менеджерів охорони здоров'я, разом з тим, з тексту роботи не зовсім зрозуміло, кого саме у дослідженні

визначено як «менеджерів охорони здоров'я». На нашу думку, доцільно було б навести формулювання означеного поняття, зокрема з урахуванням державних стандартів щодо класифікації професій та чинної номенклатури посад працівників галузі охорони здоров'я.

2. Повністю погоджуючись із думкою авторки щодо необхідності удосконалення фахової підготовки майбутніх менеджерів охорони здоров'я, зокрема щодо формування у них правової компетентності, вважаємо, що дане питання було б доцільно розглянути з позиції підготовки магістрів різних спеціальностей галузей знань, зокрема – «Охорона здоров'я», що відповідають кваліфікаційним вимогам до керівників галузі охорони здоров'я.
3. Авторкою проведено ґрунтовний аналіз та узагальнення змісту дефініції поняття «компетенція», зокрема з посиланням на наукові джерела літератури (1973-2013 рр.), що у подальшому дозволяє визначати «правову компетентність» як «сукупність правових компетенцій, особистісних характеристик і якостей, етичних норм...». Разом з тим, на нашу думку, враховуючи специфіку роботи, поняття «компетенція» доцільно було б використовувати у значенні, що застосовується у законодавстві України, зокрема Конституції України, Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту», де під «компетенцією» розуміють сукупність предметів відання, завдань, повноважень, прав і обов'язків юридичної чи фізичної особи.
4. У тексті дисертації (с. 68, 73, 89 тощо) авторка застосовує поняття «функціональні обов'язки керівника», яке, на нашу думку, доцільніше було б узгодити з термінологією законодавства про працю, зокрема Кодексу законів про працю України та сформулювати як «посадові обов'язки керівника».
5. З огляду на значну кількість таблиць та рисунків, якими ілюстровано дисертацію, на нашу думку, доцільно було б зазначити джерела їх опрацювання.
6. У дисертації зустрічаються стилістичні огріхи та орфографічні помилки.

Висловлені зауваження та побажання не знижують загального позитивного враження від дисертації.

Наукові положення та висновки належно розкрито й обґрунтовано в рукописі дисертації, наведено в авторефераті, достатньо повно висвітлено у публікаціях, презентовано на науково-практичних заходах різних рівнів.

Висновок. Рецензоване дисертаційне дослідження Пугач Віталіни Миколаївни на тему: «Формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки», подане на здобуття наукового ступеню кандидата педагогічних наук, за актуальністю, змістом, обсягом, науковою новизною, обґрунтованістю наукових положень, достовірністю, практичним значенням відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, зокрема пп. 9, 11, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», а його авторка, Пугач Віталіна Миколаївна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент
заступник директора з менеджменту
та організаційно-методичної роботи
КНП «Київський міський
пологовий будинок №1»

О.Ю. Лисенко